

Position Paper Hoorzitting 'Twee werelden, twee werkelijkheden'

De wereld in de school

In Nederland kunnen kinderen en jongeren opgroeien in een relatief veilige en zorgeloze omgeving waarin kwalitatief goed onderwijs wordt geboden. Onze kinderen behoren tot de gelukkigste kinderen in de wereld. Toch zijn er zorgen over de toenemende spanningen en de verharding in onze samenleving en hoe die doorwerken in de school. Conflicten die elders in de wereld worden uitgevochten, fundamentalisme en aanslagen die steeds dichterbij huis worden gepleegd; de beelden hiervan komen de huiskamers binnen en kunnen de tegenstellingen tussen en binnen bevolkingsgroepen vergroten. In de notitie 'Twee werelden, twee werkelijkheden' wordt dit door Margalith Kleijwegt treffend beschreven.

Deze maatschappelijke ontwikkelingen blijven niet zonder gevolgen voor de scholen. Gevoelige maatschappelijke en religieuze kwesties komen met de kinderen en ouders de school in. Dit kan leiden tot een minder veilig klimaat op school, of een klimaat dat als minder veilig ervaren wordt.

School als veilige haven

School moet bij uitstek een veilige haven zijn waar leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen en waar niets hen in de weg staat de geboden kansen te benutten. Scholen onderschrijven het belang hiervan, maar het realiseren van een positief leerklimaat en het respecteren van verschillende opinies en overtuigingen vergt veel aandacht en inzet van alle betrokkenen in en om de school. Het mag duidelijk zijn dat het onderwijs de complexe maatschappelijke problemen van vandaag niet alleen kan oplossen. Het bespreekbaar maken van botsende waarden, positief omgaan met diversiteit en actief burgerschap wordt door steeds meer scholen als een belangrijke voorwaarde gezien - en ter hand genomen - voor een sociaal veilig klimaat op school.

De VO-raad motiveert en ondersteunt scholen en besturen om vooral op deze preventieve activiteiten versterkt in te zetten en zo een bijdrage te leveren aan het minimaliseren van polarisatie. Scholen kunnen dat niet alleen. Zowel voor de preventie als de curatieve aanpak is samenwerking met partners essentieel. Schoolteams die worden gesteund door een netwerk uit de lokale gemeenschap zullen succesvoller zijn dan scholen die er alleen voor staan.

Impact op schoolkeuze

Het groeiende gevoel van onveiligheid in de samenleving, druk van ouders op het basisschooladvies, de groei van categorale scholen en de vermindering van belangstelling voor brede brugklassen, zijn trends die zichtbaar zijn en die als gevolg kunnen hebben een verdere verscherping van tegenstellingen.

Hoewel de diversiteit in de Nederlandse bevolking toeneemt, weerspiegelt dat zich niet per se in de leerling populatie van alle schoolsoorten. Het gevolg hiervan is dat kinderen vanuit diverse achtergronden elkaar minder tegen komen. Dit wordt nog versterkt door de vroeg selectie en de sterk gescheiden onderwijssoorten die ons Nederlandse onderwijssysteem zo kenmerkt. Ook de OESO constateerde eerder dit voorjaar dat dit ongunstig uitpakt voor kinderen en jongeren van lager

opgeleide ouders en dat het onderwijs de scheidslijn tussen lager en hoger opgeleiden eerder versterkt dan overbruggt.

School midden in de samenleving

Het is van belang dat de schoolpopulatie een afspiegeling is van de maatschappij waarin we leven en waarin iedereen – ongeacht zijn of haar afkomst – de mogelijkheid krijgt zijn talenten te ontdekken en ontwikkelen. Het voortgezet onderwijs vervult ook een spilfunctie; hier wordt het fundament gelegd en de keuzes gemaakt voor de toekomst. De school heeft een belangrijke maatschappelijke opdracht om nieuwe generaties voor te bereiden op de samenleving van straks; een samenleving die gekenmerkt wordt door culturele en religieuze diversiteit. De VO-raad maakt zich sterk voor een bredere opvatting van onderwijskwaliteit en meer aandacht voor persoonsvorming en burgerschap in het onderwijs, zoals ook Onderwijs2032 bepleit. Een groeiende groep scholen maakt hier ook nu al werk van.

Kansen bieden

Onderwijs kan niet alle maatschappelijke problemen en onrechtvaardigheden oplossen, maar ze kan wel de haar toevertrouwde leerlingen gelijke en maximale ontplooiingskansen bieden. Het bieden van kansen op volwaardige deelname aan de maatschappij is het beste antwoord van scholen op een dreigende tweedeling en toenemende polarisatie in de samenleving.

Dat is de opdracht die de VO-sector zich expliciet stelt; een opdracht die uitdrukkelijk in gezamenlijkheid moet worden opgepakt. Een kansrijke leerloopbaan van jongeren vergt een goede samenwerking met het toeleverend en het afnemend onderwijs én met alle betrokkenen in en om de school.